

1

„Iš si?lo išmezgu kilp?, mezgimas ?kvepia draugystei, mezginy apjungia kartas.“

Karen Alfke, „Unpattern“ dizainer? ir mezgimo mokytoja

LIDIJA HOFMAN

Kai pirm? kart? pama?iau tuš?i? parduotuv? G?li? gatv?je, prisiminiau savo t?t?. Išore pastatas labai primin? t??io dvira?i? krautuv?l?, kuri? jis laik?, kai buvau dar vaikas, – su tokiais pat didžiuliais vitrininiais langais, nuo saul?s pridengtais dryžuotu stogeliu. Po jais puikuodavosi vazonai su svyran?iomis raudonomis pelargonijomis. G?l?mis r?pinosi mama. Pavasar? ir vasar? – pelargonijomis, ruden? chrizantemomis, o per Kal?das – ryškiai žaliu amalu. Aš irgi pasisodinsiu g?li?.

Verslas t??iui sek?si, jis persikraust? ? erdvesnes patalpas, bet man labiau patiko anoji krautuv?l?.

Turb?t apstulbinau mane ? vid? atlyd?jusi? nuomos agent?. Vos jai sp?jus atrakinti duris pareiškiau:

– Imu.

Ji atsisuko keista veido išraiška, lyg nenugirdusi.

– Gal nor?tum?te pasižvalgyti? Ar žinote, kad viršuje yra butukas? Nuomojama viskas kartu.

– Taip, j?s jau min?jote.

Butuko man reik?jo. Mudu su katinu ?siu dair?m?s nam?.

– Tikriausiai prieš pasirašydama sutart? nor?sit apži?r?ti, – neatlyžo agent?.

Nusišypsojau ir linktel?jau. Neb?tina. Nuojauta kužd?jo, kad radau puiki? viet? si?l? krautuv?lei. Ir sau.

Vienintel? blogyb? – šis Sietlo rajonas intensyviai remontuojamas. D?l statybos darb? G?li? gatv? buvo uždaryta. Leidžiamas tik vietinis eismas. Kitapus gatv?s trij? aukšt? plytinis pastatas, kuriame kadaise buvo bankas, perstatomas ? aukšt? daugiabut?. Daugiabu?iais tur?jo virsti ir dar keli gatv?s pastatai, ?skaitant sen? sand?l?. Architektui kažkaip pavyko išsaugoti sen?j? gatv?s dvasi?, ir aš tuo džiaugiausi. Statybos truks ilgus m?nesius, vadinasi, ir nuomos mokestis bus paken?iamas. Bent jau kol kas.

Supratau, kad pirmieji šeši m?nesiai bus sunk?s. Kaip bet kokiam smulkiajam verslui. D?l statyb? gali kilti ir papildom? kli??i?, ta?iau man patalpos patiko. Kaip tik toki? nor?jau.

Po savait?s ankstyv? penktadienio ryt? aš, Lidija Hofman, pasirašiau patalp? nuomos sutart? dvejiems metams. Gavau raktus ir sutarties kopij?. T? pa?i? dien? ?sikraus?iau ? naujuosius namus. Tokio džiaugsmo seniai nebuvo patyrusi. Jau?iausi taip, lyg prad??iau gyvenim? iš naujo – daugeliu atžvilgi? taip ir buvo.

„Ger? si?l?“ duris atv?riau paskutin? balandžio antradien?. Išdidžiai, nekantraudama stov?jau savo krautuv?l?je ir grož?jausi mane supan?iomis spalvomis. Numaniau, k? sakys sesuo, sužinojusi, kam ryžausi. Jos patarimo neklausiau, nes iš anksto žinojau Margaret?s nuomon?. Ji – švelniai kalbant – tikrai nepadr?sint?.

Susiradau dailid?, kuris pritais? lentynas su kabliukais – tris baltas eiles. Didžioji dalis si?l? buvo atvežta penktadien?. Savaitgal? sur?šiauvau juos pagal svor?, spalv? ir tvarkingai sud?lioju ? lentynas. Nusipirkau naudot? kasos aparat?, susitvarkiau prekystal? ir išd?lioju mezgimo reikmenis. Buvau pasirengusi prekiauti.

Atrodyt?, tokia laiminga akimirka, o aš vos sulaikiau ašaras. T?tis labai džiaugt?si, jei dabar mane matyt?. Jis buvo mano ramstis ir ?kv?p?jas, kelrod? žvaigžd?. T??io mirtis man buvo baisus sm?gis.

O juk visada maniau mirsianti anksčiau už jį.

Žmonės baugina kalbos apie mirtį, o aš taip ilgai gyvenau jos akivaizdoje, kad nebebijau. Mirtis keturiolika metų alsavo man? nugarą, taigi apie ją kalbu kaip apie orą.

Pirmą kartą su vėžiu susidariau šešiolikos. Tą rugpjūtį dieną? jau atsiimti vairotojo pažymėjimo. Buvau s?kmingai išlaikiusi abu egzaminus – raštu ir žodžiu. Mama man leido vairuoti nuo policijos skyriaus iki oftalmologo kabineto. Eilinis tikrinimas prieš mokslo metus gimnazijoje. Tą dieną turėjau daug planų. Su Beke buvau susitarusi po vizito pas akių gydytoją važiuoti? paplūdimį. Būčiau pirmą kartą pati vairavusi. Laukiau nesulaukiau, kada vairuosiu be mamos, tų ar vyresnų sesers.

Prisimenu – pykau, kad mama užraš? pas gydytoją iškart po vairavimo egzamino. Man kur? laik? svaigo galvą, truputį pykino. Tėtis nusprend?, kad, ko gero, reikia akini? skaitymui. Mane erzino mintis, kad gali tekti Linkolno gimnazijoje pasirodyti akiniuotai. Baisiai erzino. Tik?jausi, kad pavyks? kalbėti t?vus ir jie leis man nešioti kontaktinius l?šius. Paaišk?jo, kad sutrik?s regėjimas buvo mažiausia b?da.

Pasišviesdamas nepaprastai ryškia šviesa optikas, mano t?v? draugas, rod?s, vis? amžinyb? spoksojo? mano akies kamputį. Uždav? daugyb? klausimų apie galvos skausmus. Nors tai buvo prieš penkiolika metų, turbūt taip ir neužmiršiu jo veido išraiškos, kai kreip?si? mano mamą. Toks rimtas, susirpin?s, paniur?s.

– Lidijai reikia pasirodyti Vašingtono universiteto medikams. Ir kuo greičiau.

Mudvi su motina sutrikome.

– Gerai, – sutiko mama, jos žvilgsnis b?giojo nuo man?s prie daktaro Raido ir atgal. – Ar kas blogai?

Jis linktel?jo.

– Man nepatinka tai, k? pamačiau. Reikia, kad pasiži?r?t? daktaras Vilsonas.

Daktaras Vilsonas ne vien pasiži?r?jo. Jis pragr?ž? man kaukolį ir pašalino piktybin? smegenų auglį. Šiandien tai sakau trumpai ir aiškiai, bet anuomet operacija nebuvo nei greita, nei paprasta. Ji reišk? ilgas savaites ligoninėje ir siaubing?, alinant? galvos skausm?. Po operacijos man paskyr? chemoterapiją ir daug švitinimo procedūrų. Buvo tokia? diena?, kai nežmoniškai kankindavo menkiausias šviesel?s sukeltas skausmas. Ir tokia?, kai skai?iuodavau? kv?pimus, iš paskutinių? kabindamasi? gyvenimą, nes, kad ir kaip stengiausi, jaučiau, jog jis slysta iš rankų. O kartais pabudusi ryte nor?davau b?ti mirusi, nes nebe?stengiau tverti. Jei ne tėtis, tikrai neb?čiau ištv?rusi.

Man nuskuto plaukus, ?m? dygti šeriukai tuoj pat v?l išslinkdavo. Praleidau visus mokslo metus. Kai galiausiai gr?žau? gimnaziją, viskas buvo kitaip. ? mane net ži?r?jo kitaip. Nenu?jau? išleistuvi? vakarą, nes niekas nepakviet?. Kelios mergait?s pasi?l? d?tis prie j?, bet iš kvailo išdidumo atsisakiau. Kai prisimenu, atrodo smulkmena, reik?jo eiti.

Li?dniausia, kad vos man sp?jus patik?ti, jog jau gyvensiu kaip visi, nes begal? vaist? ir kan?i? pasiteisino, auglys atsinaujino.

Tikrai nepamiršiu dienos, kai daktaras Vilsonas mums praneš?, kad navikas ataugo. Bet ?siminiau ne jo veido išraišk?, o skausm? t?vo akyse. Jis iš vis? geriausiai suprato, k? ištv?riau per pirmą gydymo etapą. Motinai taip ir nepavyko susitaikyti su mano liga, emociškai mane palaik? t?vas. Jis suprato, kad nei žodžiais, nei veiksmais ne?stengt? palengvinti man tekusio antro išbandymo. Tuomet buvau dvidešimt ketveri?, tebestudijavau koledže ir stengiausi susirinkti kreditus, kuri? reik?jo mokslams baigti. Taip ir nebaigiau.

Ištv?riau abi v?žio atakas ir jau nebesu ner?pestinga mergait? kaip kadaise. Džiaugiuosi kiekviena diena, nes žinau, koks brangus gyvenimas. Daug kas mano, kad man dar n?ra trisdešimties. Tokiems atrodau rimtesn? negu kitos mano amžiaus moterys. Patirtis kovojant su v?žiu mane išmok?, kad nieko gyvenime negauname dykai. Ir pat? gyvenimą gauname ne už dyką. Nebemoku ner?pestingai pasitikti dienos. Suprantu ir tai, kad už kan?ias atlyginama. Žinau – jeigu ne v?žys, b?čiau visiškai kitokia. Pasak t?io, ?gijau ramios išminties. Neprieštarauju. Vis d?lto neretai b?nu naivi, ypa? turint omenyje virus ir žmoni? santykius.

Labiausiai mane džiugina, kad sirgdama išmokau megzti.

Aš dukart nugalėjau vėžį. Deja, tėtis neištvėrė. Mano antrasis auglys jį veikė. Taip galvoja mano sesuo Margaret. Nė karto nesakė, bet žinau, kad galvoja. Tiesą sakant, ir aš pati manau, kad ji teisi. Tėtis mirė nuo širdies smūgio, bet tėtį kartą, sužinojęs apie ataugusį auglį, akimirksniu paseno. Jaučiau – jeigu būtų galėjęs, būtų mielai pasikeitęs su manimi vietomis.

Jis nuolat būdavo prie mano lovos. Atrodo, kaip tik to Margaret ir neįstengia nei pamiršti, nei atleisti – man skirto tėčio laiko ir atsidavimo. Palaikė ir mama, kiek pajėgė emociškai.

Kai sužinojome apie antrąjį auglį, Margaret jau buvo ištekėjusi dviejų vaikų motina. Vis dėlto atrodo, kad ir ji jaučiasi nukentėjusi dėl mano vėžio. Lig šiol elgiasi taip, tarsi aš pati būčiau pasirinkusi ligą, o ne normalų gyvenimą.

Nereikia aiškinti, jog mudviejų su seserimi santykiai įtempti. Dėl mamos, ypač tėčiui mirus, stengiuosi nesipykti su Margarete. Ji beveik nepadeda. Neįstengia slėpti nuoskaudos, nors prabėgo ne vieni metai.

Margaret nepritarė mano sumanymui atidaryti sielą krautuvėli. Tiesą sakant, aš nuoširdžiausiai abejoju, ar apskritai paremti kokį nors mano sumanymą. Prisiekiu – jos akys nušvito nuo minties, kad man gali nepasisiekti. Pagal statistiką, dauguma naujų verslo žmonių žlunga, dažniausiai per pirmuosius metus. Vis dėlto jaučiau didžiulį norą pamąginti.

Lėšų turėjau. Pinigų paveldėjau po močiutės iš mamos pusės mirties, kai buvau dvylikos. Tėtis juos sėkmingai investavo, taigi pradžia užteks. Gal reikėjo pasaugoti, pasak mamos, juodai dienai, bet nuo šešiolikos metų daug juodų dienų ir nebenoriu tokių laukti. Giliai širdyje jaučiu, kad tėtis man pritarė.

Jau sakiau, kad megzti išmokau per chemoterapijos kursą. Po kelerių metų jau buvau rimta mezgėja. Tėtis juokaudavo, kad mano sielą užtektų parduotuvei atidaryti – neseniai nusprendžiau, kad jis teisus.

Man patinka megzti. Mezgimas teikia sunkiai paaiškinamą paguodą. Kartotinis sielų metimas ant virbalo ir kilpos išmezgimas kvepia jausmą, kad artėjai prie tikslo, žengi pirmyn, darai pažangą. Kai pasaulis, regis, kraustosi iš proto, norisi ramybės. Atradau jį mezgdama. Netgi teko skaityti, kad kovojant su stresu mezgimas – veiksmingesnis ginklas už meditaciją. Man mezgimas mielesnis ir dėl to, kad gaunu apčiuopiamą rezultatą. Mezgdama kažką *darau*. Nežinau, ką man žada rytojus, bet ginkluota virbalais ir sielą kamuoliu jaučiuosi viską ištvėrsianti. Kilpa – atliktas darbas. Kartais per dieną numezgdavau tik vieną eilę, bet ir toks pasiekimas džiugindavo. Man jis buvo svarbus. Labai svarbus.

Per tuos metus daugybę žmonių išmokiau megzti. Pirmieji mano mokiniai buvo nelaimės draugai chemoterapijos palatoje. Susipažinome Sietlo onkologijos centre. Netrukus visi, taip pat ir vyrai, mezgėme medvilnines šluostes. Klinikos gydytojams ir slaugytojoms turėtų būti užtekti iki pat gyvos galvos! Paskui mano pradedančiųjų mezgimą bėrelis mumsi vilnonių antklodžių. Aišku, būta ir nesėkmių, bet dažniausiai pavykdavo. Kai ir kiti mezgdami atrasdavo tokią pat ramybę, jausdavausi sulaukusi atlygio už kantrybę.

Dabar turiu savo krautuvėlį. Pamačiau, kad patikimiausias būdas prisivilioti pirkėjų – pakviesti į mezgimo mokyklą. Jei mokyčiau megzti šluostes, nepardučiau tiek sielų, kad verslas nežlugtų, taigi pradžia mumsi antklodžių kėdikiui. Pasirinkau mągstamiausios dizainerės Anos Norling modelį, kuriam numezgti užtenka mokėti išversti gerą ir išvirkštinį aką.

Nežinau, ar man pavyks, bet turiu vilties. Sergančiajam – arba sirgusiajam – vėžiu viltis svarbesnė už bet kokį vaistą. Gyvename ja, gyvename dėl jos. Išmokusieji džiaugtis kiekviena diena, tampa nuo jos priklausomi.

Piešiau plakatą, kviečiantį į pradedančiųjų mokyklą, kai virš durų suskambėjo varpelis. Pasirodė pirmas pirkėjas, ir aš su šypsena pakliau akis. Džiugus jaudulys kaipmat išgaravo – pamačiau žengiančią Margaretą.

– Labas, – pasisveikinau, iš visų jėgų vaizduodama nudžiugusi. Nenorėjau, kad patį pirmą rytą pasirodžiusi sesuo kęsintųsi į mano viltis.

– Mama pasakė, kad nusprendei įgyvendinti sumanymą.

Tylėjau.

Susiraukusi Margaret tėsė:

– Buvau netoliese. Pamaniau, užsuksiu.

Mostel?jau ranka ir nežinia kod?l paklausiau:

– Ir k? manai?

Nutyl?jau, kad G?li? gatv? jai tikrai nepakeliui.

– Kod?l pavadinai „Geri si?lai“?

Pergalvojau begal? pavadinim? – ir pretenzing?, ir paprast?. Man patinka posakis „vynioti si?l?“, reiškiantis „pasakoti istorij?“. Svarbu dalytis saviške su kitais, išklausti svetim? istorij?. Turb?t dar vienas klinikos palikimas. Man regis, „Geri si?lai“ – šiltas, kvie?iantis pavadinimas, bet Margaretei viso to neaiškinau.

– Nor?jau, kad pirk?jai žinot?, jog parduodu kokybiškus si?lus.

Margaret? patrauk? pe?iais, lyg b?t? ma?iusi daugyb? si?l? parduotuvi? ?sp?dingesniais pavadinimais.

– Tai k? manai? – neatlyžau, nors buvau prisiekusi nebeklausti.

Margaret? dar kart? apsižvalg?, nors po pirmo apsižvalgymo niekas nepasikeit?.

– Geriau negu tik?jausi.

Pri?miau tai kaip aukšt? ?vertinim?.

– Atsarg? dar neturiu, bet per metus tikiuosi sukaupti. Žinoma, dar ne visus užsakytus si?lus atvež?. Galvoju parsiš?sdinti puiki? pavyzdži? iš Airijos ir Australijos. Viskam reikia pinig? ir laiko, – iš džiaugsmo pasakiau daugiau nei nor?jau.

– Tikiesi, kad pad?s mama? – šurkš?iai paklaus? ji.

Papur?iau galv?.

– Nesijaudink. Tvarkausi savarankiškai.

Štai ir paaišk?jo netik?to vizito priežastis. Margaret? man?, kad kreipsiuosi ? mam?. Neb??iau. Klausimas žeid?, bet ?stengiau nuryti apmaud? ir neatr?žti.

Margaret? nepatikliai spoksojo ? mane.

– Pardaviau „Microsoft“ akcijas, – prisipažinau.

Gilios rudos Margaret?s akys, labai panašios ? maniškes, iš siaubo iššoko ant kaktos.

– Negali b?ti.

Kod?l sesuo stebisi? Negi mano, kad kojini?je sl?piu pluošt? gryn?j??

– Teko.

D?l mano ligos joks bankas neb?t? suteik?s paskolos. Nors jau ketverius metus gyvenu be v?žio, priklausau amžinai rizikos grupei.

– Aišku, pinigai tavo. – Margaret?s tonas reišk?, kad padariau siaubing? klaid?. – Manau, kad t?tis b?t? nepritar?s.

– Jis pats pirmas mane padr?sint?, – nesusitvardžiau, nors reik?jo patyl?ti.

– Ko gero, tu teisi, – sutiko Margaret? su dygia gaidelė, išl?sdavusia per kiekvien? m?s? pokalb?. – T?tis tau n?kart n?ra atsak?s.

– Pinigai paveld?ti, – priminiau. Jos pa?ios dalis turb?t tebeaugina peln?.

Sesuo ap?jo krautuv?l?, nužvelgdama visk? kritišku žvilgsniu. Margaret? akivaizdžiai man?s nem?gsta, tai kod?l man tokie svarb?s mudviej? santykiai? O man jie tikrai svarb?s. Mama silpnos sveikatos. Ji neprisitaik? prie gyvenimo be t??io. Bijau, kad greitai teliksime mudvi su Margarete. Mintis, kad galiu likti vienui viena, be artim?j?, mane baugina.

Džiaugiuosi, kad nežinau, k? atneš ateitis. Kadaisė paklausiau t??io, kod?l Dievas nuo m?s? slepia rytoj?. Jis atsak?, kad nežinojimas – dovana. Jei žinotume, neprisiimtume atsakomyb?s už savo gyvenim? ir laim?. T?tis buvo teisus – kaip ir d?l daugyb?s kit? dalyk?.

– Ar turi verslo plan?? – paklaus? Margaret?.

– Šiok? tok?.

– O pirk?j??

– Užsakiau skelbim? bulvariniame laikraštyje. – Nutyl?jau, kad naujas telefono numeris bus paskelbtas tik po dviej? m?nesi?. Nereikia ?duoti seseriai ginklo. Be to, iškliajavau aplinkui skelbimus, bet nežinau, ar jie bus veiksmingi. Pelnyti pirk?j? d?mes? ir, žinoma, užsitikrinti pardavimus ketinau ir žodin?mis rekomendacijomis. To irgi jai nepasakiau.

Sesuo prunkštel?jo. Negaliu pak?sti to pašaipaus garso, bet sukandusi dantis bandau neišsuduoti.

– Kaip tik ruošiausi kabinti skelbim? apie mezgimo mokykl?I?.

– Nejau rimtai tikiesi ranka rašytu skelbimu vitrinoje prisivilioti pirk?j?? – griežtai paklaus? Margaret?. – ?ia beveik ne?manoma pasistatyti automobilio. Kažin ar žmon?s veršis pro statybas net ir tada, kai gatv? v?l atidarys.

– Ne, bet...

– Linkiu tau gero, vis d?lto...

– Ar tikrai? – nukirtau aš ir pri?jusi prie vitrinios dreban?iomis rankomis prikabinau skelbim? apie mokykl?I?.

– K? tuo nori pasakyti?

Atsigr?žiau ? seser?. Aukštesn? nei metro septyniasdešimties, ji mane lenk? kokiais septyniais centimetrais, o ir sv?r? maždaug dešim?ia kilogram? daugiau. Iš šalies kažin ar atrodome seserys, nors vaikyst?je buvome labai panašios.

– Manau, tu linki man sužlugti, – atvirai pareiškiau aš.

– Netiesa! Š?ryt užsukau, nes... Nes man ?domu, k? tu darai. – Ji kilstel?jo smakr?, lyg ragindama mane mesti dar vien? kaltinim?. – Kiek tau met?? Dvidešimt devyneri? Trisdešimt?

– Trisdešimt.

– Pats laikas atsipl?šti nuo sijono.

Kokia neteisyb?.

– B?tent tai ir darau. Palikau mamos namus ir ?sik?riau butelyje virš krautuv?I?s. Prad?jau savo versl? ir b??iau d?kinga tau už param?.

Margaret? išties? rankas delnais aukštyn.

– Nori, kad pirk?iau tavo si?lus? Ar to nori? Juk žinai, kad nemoku megzti, o ir mokytis neketinu. Man patinka nerti ir...

– Bent š?kart, – antr?kart j? pertraukiau, – gal pasakytum k? nors malonaus?

Laukiau ir tyliai meldžiausi, kad širdies gilumoje ji atrast? bent banal? padr?sinant? žodel?.

Regis, pateikiau Margaret? sunkiai ?veikiam? užduot?. Kelias akimirkas pamik?iojusi ji galiausiai išlemeno:

– Tu moki derinti spalvas, – ji rankos mostu parod? si?lus, mano išd?liotus prie dur?.

– A?i?, – pad?kojau tik?damasi, kad nuskamb?s maloniai. Nutyl?jau, jog si?lus išd?liočiau pagal spalv? gam?. Margaret? taip sunkiai išsten?jo pagyrim?, kad neketinau suteikti pagrindo j? atsiimti.

Jei b?tume artimesn?s, atskleis?iau tikr?j? priežast?, paskatinusi? atidaryti si?l? krautuv?I?. Man ji – akstinas gyventi. Ketinau visk? investuoti ? jos s?km?. Kaip užkariautojas vikingas, išlip?s ? krant? ir sudegin?s laiv?, pasirinkau kurs?. Arba pasiseks, arba visiškai žlugsiu.

Kaip pasakyt? t?vas, prisiimu atsakomyb? už nenusp?jam? ateit?.

V?l suskamb?jo varpelis virš dur?. Pirk?jas! Mano pirmas *tikras* pirk?jas.